

N.B. Embargo tot maandag 19 oktober 2020, 00.01 uur

Beknopte samenvatting voornaamste bevindingen Nederlandse Innovatie Monitor 2020

① De digitale transformatie van Nederlandse bedrijven is met name gericht op het investeren in nieuwe technologieën.

De focus van de digitale transformatie ligt nog met name op de toepassing van nieuwe technologieën en in mindere mate op het creëren van nieuwe vormen van waarde-creatie, organisatorische veranderingen en strategische aspecten. Dit suggereert dat Nederlandse bedrijven aan het digitaliseren zijn, maar dat dit nog niet in alle gevallen heeft geleid tot bedrijfsbrede veranderingen op organisatorisch en strategisch vlak. Mogelijk dat de coronacrisis hier kan fungeren als katalysator, aangezien een groot aantal bedrijven aangeeft na de uitbraak van het coronavirus versneld te zijn gaan digitaliseren. 'Louter een blik op nieuwe technologieën kan op termijn zelfs contraproductief werken voor organisaties. De kracht van digitale transformatie kan veel beter benut worden door bedrijven als ze ook hun organisatievorm, verdienmodel en strategie aanpassen', stelt Volberda. Juist bedrijven die digitaal 'volwassener' zijn, hebben betere prestaties, meer omzetgroei en hogere investeringen in ICT, R&D en personeel. Jonge bedrijven zijn relatief ver in digitale transformatie, terwijl lokale bedrijven en ZZP'ers dreigen achter te blijven.

② Bijna de helft van de organisaties denkt dat de werkgelegenheid gaat toenemen als gevolg van digitale ontwikkelingen.

Managers zijn overwegend positief over de werkgelegenheidseffecten van digitale ontwikkelingen op de eigen organisatie. Bijna de helft van de managers (47%) denkt dat de werkgelegenheid bij de eigen organisatie gaat toenemen, terwijl nog eens een derde (35%) geen noemenswaardige effecten op de werkgelegenheid verwacht. Toch geeft ook een aanzienlijk gedeelte van de managers (18%) aan minder arbeidskrachten nodig te hebben door verdere digitalisering. Volberda: 'Steeds meer taken zullen worden geautomatiseerd, maar daarentegen zullen ook geheel nieuwe taken en functies ontstaan. Volgens het Future of Jobs-onderzoek van het World Economic Forum zullen 65 procent van de kinderen die nu op de basisschool zitten, uiteindelijk functies uitoefenen die nu nog niet bestaan. Daarnaast zullen ook steeds meer mensen nieuwe vaardigheden moeten aanleren om hun huidige functies te kunnen blijven uitoefenen.'

③ Nederlandse organisaties zetten vooral in op de sleuteltechnologieën cloud computing, e-commerce en big data.

Sleuteltechnologieën zijn technologieën van de 'toekomst' die een enorme impact zullen hebben op de manier waarop we leven, leren, werken en produceren. Deze technologieën zorgen voor nieuwe bedrijvigheid en markten, vergroten de concurrentiekracht en versterken banengroei. Daarmee zijn ze van groot belang voor de Nederlandse economie en innovatiekracht. Uit de monitor komt naar voren dat Nederlandse bedrijven vooral gebruik maken van cloud computing (59% van de ondervraagde organisaties), e-commerce (43%) en big data (33%). Daartegenover staat dat meer dan de helft van de ondervraagde bedrijven aangeeft geen plannen te hebben omtrent 3D-printing (64%), blockchaintechnologie (56%) en robotica (51%). Volgens Volberda hebben we hier te maken met de zogenoemde hype cyclus: 'De beperkte aandacht voor 3D-printing, blockchaintechnologie, robotica en Virtual Reality in Nederland kan mogelijk verklaard worden, doordat de hooggespannen verwachtingen van deze opkomende technologieën sterk tegenvallen. Pas door veelvuldig experimenteren en langdurige investeringen kunnen bedrijven de voordelen van deze technologieën plukken.'

④ Tachtig procent van de bedrijven streeft naar een minimale ecologische voetafdruk in 2050, waardoor de klimaatdoelstellingen waarschijnlijk niet zullen worden behaald.

Bijna de helft van de ondervraagde organisaties (48%) wil uiterlijk in 2030 hun ecologische voetafdruk beperken tot een verwaarloosbare hoeveelheid. Uiterlijk in 2050 streeft circa 80 procent van de ondervraagde organisaties ernaar hun ecologische voetafdruk beperkt te hebben tot een verwaarloosbare hoeveelheid. Volberda: 'Als een parallel getrokken wordt tussen deze bevindingen en de klimaatdoelstelling van de overheid (49% reductie in 2030 en met 95% reductie in 2050), lopen de klimaatdoelstelling voor 2030 en het streven van Nederlandse organisaties redelijk met elkaar in de pas (49% versus 48%). Voor 2050 is dat een ander verhaal. Circa 80 procent van de organisaties geeft aan uiterlijk in 2050 hun ecologische voetafdruk beperkt te hebben tot een verwaarloosbare hoeveelheid. Circa een op de vijf bedrijven geeft aan dat na 2050 te bereiken.' In positieve zin valt op dat het percentage bedrijven dat in 2050 hun voetafdruk drastisch gereduceerd denken te hebben het omvangrijkst is in de agro-, energie- en watersectoren (92%), sectoren die van groot belang zijn voor onder andere het realiseren van de energietransitie in Nederland. Organisaties in deze sectoren scoren tevens relatief hoog op verantwoord ondernemerschap. Daarentegen is het minder hoopvol dat uit de monitor blijkt dat de na de uitbraak van de coronacrisis aangezwollen aandacht voor duurzaamheidsthema's alweer lijkt af te nemen.

⑤ Diversiteit in innovatieteams leidt initieel tot meer innovatie.

Diversiteit van innovatiemedewerkers gaat in principe gepaard met meer nieuwe en verbeterde producten en diensten. Diversiteit betreft in de Nederlandse Innovatie Monitor de variatie in geslacht (man/vrouw), leeftijd (ouder/jonger dan 40 jaar), herkomst (Westers/niet-Westers) en opleiding (van wetenschappelijk tot praktijkgericht) van de leden van innovatieteams ten opzichte van een gelijke verdeling (50/50) per categorie. Een te hoge diversiteit binnen innovatieteams gaat echter juist gepaard met een afname van nieuwe producten en diensten, en met name verbeterde producten en diensten. Diversiteit lijkt wel een strikt positieve relatie te hebben met het implementeren van nieuwe managementvormen. Ook is er in organisaties met een diverser samengesteld innovatieteam meer aandacht voor verantwoord ondernemerschap. Volberda: 'Deze bevindingen laten zien dat de innovatieprestaties van innovatieteams aanzienlijk verbeterd kunnen worden door het bevorderen van diversiteit. Het leidt tot meer nieuwe ideeën, platte organisatievormen en meer verantwoord ondernemerschap. Natuurlijk zitten daar ook grenzen aan. Een zeer divers samengesteld innovatieteam zorgt natuurlijk ook voor meer communicatie- en coördinatie-uitdagingen.'

⑥ De meerderheid van medewerkers die betrokken zijn bij innovatie en vernieuwing, is man en heeft een Westerse achtergrond.

Diversiteit staat hoog op de maatschappelijke agenda, ook waar het gaat om diversiteit in innovatieteams. Uit de monitor blijkt dat medewerkers die betrokken zijn bij innovatie en vernieuwing doorgaans man zijn (62% ten opzichte van 50% bij een gelijke m/v-verdeling). Ook hebben zij vaak een Westerse achtergrond (75%), hoewel het aandeel niet-Westerse innovatiemedewerkers ten opzichte van de Nederlandse bevolkingssamenstelling juist relatief groot is. Vooral de ICT-sector en de bouwnijverheid en vastgoed worden gekenmerkt door een relatief beperkte mate van diversiteit binnen innovatieteams. De sectoren overheid, zorg en onderwijs voeren de ranglijst aan wat betreft de mate van diversiteit in innovatieteams. Volberda: 'Als een gelijke verdeling (50/50) als referentiekader wordt genomen, hebben Nederlandse organisaties nog een hele slag te maken om de diversiteit te bevorderen wat betreft geslacht, leeftijd en achtergrond. Het bevorderen van genderdiversiteit behoeft in het bijzonder de aandacht binnen de bouwnijverheid. Deze sector wordt van oudsher toch veelal gezien als een mannenbolwerk. De ICT-sector wordt juist gedomineerd door jonge honden en zou de instroom van relatief oudere medewerkers moeten bevorderen.'

⑦ Circa de helft van de organisaties geeft aan actief bezig te zijn met het vergroten van de diversiteit in de organisatie; iets meer dan een kwart denkt dat streefcijfers en quota hen daarbij kunnen helpen.

De helft van de ondervraagde bedrijven (48%) is actief bezig met het bevorderen van de diversiteit in hun eigen organisatie. Dit laat zien dat veel bedrijven in de praktijk aan de slag zijn

met diversiteitsbeleid. Ruim een kwart van de organisaties gelooft dat streefcijfers en quota hen daarbij verder kunnen helpen. Daar staat tegenover dat bijna de helft van de respondenten dergelijke dwingende maatregelen niet ziet zitten. Deze bevindingen geven volgens Volberda aan 'dat er behoorlijk wat verdeeldheid is tussen organisaties wat betreft hun actiegerichtheid om diversiteit te vergroten. Bijna de helft werkt aan een actief diversiteitsbeleid, maar bij vier op de tien bedrijven is dat nog niet het geval. Hoewel hier kansen liggen om het innovatievermogen van Nederland te verhogen, wordt het instellen van streefcijfers en quota door de meeste bedrijven niet gewaardeerd.'

⑧ De informatie- en communicatiesector loopt voorop in innovatie – de overheid, zorg en het onderwijs blijven relatief achter.

De informatie- en communicatiesector blijft de innovatiekoploper van Nederland. Deze sector scoort zowel goed op de klassieke 'harde' vormen innovatie, zoals de mate van radicale en incrementele innovatie, als op de meer 'zachte' vormen, zoals de implementatie van nieuwe managementvormen, innovatieve leiderschapsstijlen en de mate van zelforganisatie. Ook de agro-, energie- en watersectoren presteren goed op innovatievlak. Zij kennen de hoogste procentuele investeringen in R&D en worden gekenmerkt door relatief veel aandacht voor duurzaam ondernemerschap. De overheid en sectoren zoals zorg en onderwijs blijven op veel vlakken achter bij de andere sectoren.

Over de Nederlandse Innovatie Monitor 2020

De Nederlandse Innovatie Monitor wordt jaarlijks uitgevoerd onder regie van prof. dr. Henk Volberda, hoogleraar Strategisch management en innovatie aan de UvA. SEO Economisch Onderzoek heeft de monitor uitgezet en het onderzoek verricht. De winnaar van de Nederlandse Innovatie Prijs, gebaseerd op deze onderzoeksbevindingen, wordt op maandag 19 oktober om 21.30 uur bekend gemaakt in het televisieprogramma De Wereld van Morgen van AVROTROS op NPO1.

Meer informatie: Henk Volberda, 06 1297 2233 / h.w.volberda@uva.nl.